روزنامه صبح ایران ■ سال چهل و یکم ■ شماره ۱۱۵۲۲

رسالت | سیاسی

یک‌شنبه ۸ آذر ۱۴۰۵ ■ ۱۹ جمادی‌الثانی ۱۴۴۸ ■ ۲۹ نوامبر ۲۰۲۶ ■

نقشه‌راه تحول سازمان بسیج در پرتو پیام راهبردی رهبر انقلاب و ظهور ظرفیت‌های تازه ملت ایران بررسی شد

بسیج در قامت یک ملت

پیام پنجم آذرماه رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت هفته بسیج را نباید صرفاً در زمره پیام‌های مناسبتی و تجلیل از خدمات تاریخی یک نهاد انقلابی ارزیابی کرد. این پیام، واجد مختصات یک سند راهبردی برای تحول در سازمان بسیج است؛ تحولی که منظورازآن، نه‌ضرورت‌های درون سازمانی و اقتضائات اداری، بلکه دگرگونی جامعه ایران در جریان دفاع مقدس سوم است. حضرت آیت‌الله سیدمجتبی خامنه‌ای در این پیام، ضمن بازخوانی فلسفه تأسیس بسیج به ابتکار امام خمینی(ره)، از ضرورت تجربه یک «تولد جدید» سخن می‌گویند و برهمین اساس، افق تازه‌ای را پیش‌روی این سازمان قرار می‌دهند. انتخاب تعبیر تولد جدید در کنار تحول، معنادار است. تحول می‌تواند ناظر براصلاح ساختارها، تغییر رویه‌ها، بازنگری درمأموریت‌ها و ارتقای کارآمدی یک سازمان باشد؛ اما تولد جدید، مفهومی فراتر از این‌ها دارد و ناظر بر ورود یک پدیده به مرحله تازه‌ای از حیات خود است. به عبارت دیگر، مسئله صرفاً این نیست که بسیج کارهای گذشته خود را بهتر انجام دهد؛ بلکه باید بتواند امکانات و ظرفیت‌هایی را در جامعه ایران به رسمیت بشناسد که ممکن است در قالب هاوسازوکارهای پیشین آن نگنجند. درمنطق این پیام، جامعه ایران دستخوش تحولی شده که سازمان بسیج باید خود را با آن متناسب سازد. این نکته شاید مهم‌ترین گزاره راهبردی پیام باشد: این بار، تحول جامعه است که ضرورت تحول سازمان را پدید آورده است. ملت در جریان مواجهه با جنگ و تهدید، ظرفیت‌هایی از خود بروز داده که بهره‌مندی پایدار از آن‌ها، مستلزم بازاندیشی در تعریف بسیجی، نسبت بسیج با مردم، سازوکارهای مشارکت، اخلاق سازمانی و گستره مأموریت‌های این نهاد است.

بسیج به‌مثابه یک پدیده تاریخی تکامل‌یابنده

رهبرانقلاب در نخستین سطور پیام خود، تأسیس بسیج را آغازیک «دوره تکاملی» توصیف می‌کنند. این تعبیر در فهم بخش‌های بعدی پیام اهمیت فراوانی دارد. اگر بسیج پدیده‌ای تکامل‌یابنده است، هیچ‌یک از صورت‌های تاریخی آن را نمی‌توان صورت نهایی و پایان‌یافته بسیج دانست. حتی تجربه درخشان بسیج در دوران دفاع مقدس هشت‌ساله، با همه عظمت و اهمیت تاریخی‌اش، نخستین تجلی ظرفیت‌های این پدیده در مقیاس ملی بوده است.

در واقع باید میان فلسفه وجودی بسیج و صورت تاریخی تحقق آن تمایز قائل شد. فلسفه وجودی بسیج، گردهم‌آوردن انسان‌های مؤمن، فداکار، مسئولیت‌پذیر و خواهان عزت ایران و اسلام است؛ اما اینکه این انسان‌ها در چه قالبی گرد هم آیند، چه مأموریتی برعهده بگیرند و چگونه به نیازهای جامعه پاسخ دهند، تابع شرایط تاریخی و مقتضیات زمانه است.

تفاوت میان این دو سطح بسیار مهم است. اگر صورت تاریخی بسیج با حقیقت آن یکسان انگاشته شود، هرگونه تغییر در شیوه‌های فعالیت، به منزله فاصله گرفتن از هویت اولیه تلقی خواهد شد. حال آنکه در منطق پیام رهبرانقلاب، وفاداری به فلسفه تأسیس بسیج، اتفاقاً مستلزم برخورداری از قابلیت تحول است. بسیج باید خود را با آن متناسب سازد. این تحول می‌تواند ناظر براصلاح ساختارها، تغییر رویه‌ها، بازنگری درمأموریت‌ها و ارتقای کارآمدی یک سازمان باشد؛ اما تولد جدید، مفهومی فراتر از این‌ها دارد و ناظر بر ورود یک پدیده به مرحله تازه‌ای از حیات خود است. به عبارت دیگر، مسئله صرفاً این نیست که بسیج کارهای گذشته خود را بهتر انجام دهد؛ بلکه باید بتواند امکانات و ظرفیت‌هایی را در جامعه ایران به رسمیت بشناسد که ممکن است در قالب هاوسازوکارهای پیشین آن نگنجند. درمنطق این پیام، جامعه ایران دستخوش تحولی شده که سازمان